

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang
is een algemeen
Nederlandsch belang”.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST”:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN
moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden
aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot
den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20,
Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

CORN. DE JONG ATELIER VOOR MODERNE FOTOGRAFIE

Zeestraat 63 :: Den Haag :: Tel. 6038

INHOUD: Een Verzoek. — Inlandsche Kunstnijverheid.
— Cursorische Voordrachten over de Nederlandsche
Koloniën. — Uit de Oost-Ind. Mail. — Suriname. —
Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. —
Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Ind. Litt.-
overzicht. — Leestafels. — Naamlijst van nieuw toe-
getreden leden. — Mededeelingen.

Een Verzoek.

Aan personen, genegen in het winter-seizoen 1914—1915
Lezingen of Voordrachten te houden over
Indische onderwerpen, wordt verzocht hiervan
mededeeling te doen aan den Secretaris der Vereeniging
„Oost en West”, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, met
bekendstelling van de te behandelen onderwerpen.

Namens het Hoofdbestuur,
DE SECRETARIS.

INLANDSCHE KUNSTNIJVERHEID.

Het jongste nummer van „Neerlandia” wijdt onder
zijn rubriek „Oost-Indië” een geïllustreerd artikel aan eene
bespreking van Boeatan's laatste jaarverslag, waarin o.m.
geschreven wordt:

„Hoewel de vrees, dat de Inlandsche kunstnijverheid
binnen afzienbare tijd te niet zal gaan, niet gedeeld
wordt, omdat althans verschillende takken daarvan bij
de Inlandsche bevolking zelve nog genoeg beoefening
en aftrek vinden, zoo achten ook wij aanmoediging van
van bestuurs- en in 't algemeen van Nederlandsche zijde
zeer gewenscht, dewijl die nijverheid 't waard is in
breeder kring dan de eigen omgeving bekend en gewaar-
deerd te worden; en wat de voorwerpen in huisvlijt ver-
vaardigd betreft, deze zijn veelal van zoo nuttigen aard
en soms zoo mooi tevens, dat een afzet in wijden kring
zeer aan te bevelen is; al verdienen die huis-arbeiders
en arbeiders er ook niet veel aan, als nevenverdiens-
te en als nuttige huiselijke bezigheid kan de huisvlijt veel
goeds uitwerken.

„Tot nu toe heeft 's-Gravenhage het voorrecht in het
verkooplokaal van Boeatan de voorwerpen van Inland-
sche kunst- en huisvlijt-nijverheid blijvend onder z'n
bereik te vinden; indien de Afdeelingen van het A.
N. V., in samenwerking met die van de Vereeniging
„Oost en West” zich er op toelieden, meer dan tot nu
toe het geval was, Boeatan met vertrouwde handelaren
in verschillende plaatsen in Nederland in verbinding
te stellen, zou wellicht de smaak voor die Indische voor-
werpen aangekweekt en de afzet vermeerderd kunnen
worden. Aan de Nederlandsche nijverheid zal de ver-
koop van die zeer bijzondere, uitheemsche voorwerpen
wel geen afbreuk doen.

„In Indië is trouwens de belangstelling niet zoo ge-
ring als uit de lezing van het verslag zou af te leiden
zijn. De huisvlijtschool te Ngawi vindt nog steeds een
krachtigen steun in den regent van die afdeeling en
blijft handwerklieden vormen; op de ambachtsscholen,
door den Directeur Lovink in 't leven geroepen, worden
arbeiders opgeleid; en al werkte de eerste ook in be-
perkten kring, en al zijn de laatste ook meer geschikt
voor het vormen van gewone handwerklieden dan voor
kunstnijveren, zoo bleef toch de inheemsche kunstnij-
verheid ook niet geheel zonder aanmoediging.

„Dezelfde Directeur werkte de opleving van het kant-
werk in de Padangsche Bovenlanden en van het vlecht-
werk in Zuid-Preanger in de hand, door het stichten

van vereenigingen onder deskundige leiding, aan welke
ook de inrichting van het onderwijs in de bedoelde tak-
ken van nijverheid, met geld als tegemoetkoming van
overheidswege, werd toevertrouwd.

Wellicht kan Boeatan, door zich in verbinding te
stellen met den heer Lovink, aan de verbreiding der
voortbrengselen dier kant- en vlecht-nijverheid mede
werken. Al zijn de tijdsomstandigheden voor het schep-
pen van, of het uitbreiding geven aan het afzetgebied
ook niet gunstig, de voorbereidingen kosten toch ook
tijd en daarmede zou begonnen kunnen worden.

„Het zou jammer zijn als het werk, door Boeatan aan-
gevangen en nu reeds meer dan tien jaren volgehouden,
ten slotte te niet zou gaan. De afdeelingen van
het Verbond kunnen mogelijk mede werken het streven
der Vennootschap en daarmede dat van de Vereeniging
„Oost en West” te steunen.”

Wij zijn de redactie van „Neerlandia” zeer erken-
telijk, dat zij ons streven behulpzaam is willen zijn door
nog eens de aandacht op een en ander te vestigen en zullen
natuurlijk gaarne de in uitzicht gestelde medewerking
aanvaarden van de afdeelingen van het Nederl. Ver-
bond, vooral van die in Oost- en West-Indië.

Ook bij Boeatan was het voornemen gerezen, zich in
verbinding te stellen met den heer Lovink, doch daar
wij vernamen, dat deze ernstig ongesteld is, moest dit
plan worden uitgesteld.

Een doelmatige organisatie over geheel den Ned.-Ind.
Archipel, aanmoedigend en regelend de Inlandsche huis-
vlijt, is hoog noodig; daardoor zouden de verschillende
verspreide maatregelen, als die b.v. waarop ook „Neer-
landia” wijst, eerst goed tot hun recht kunnen komen.
Wij denken daarbij o.m. aan hetgeen de Ind. bladen
onlangs vermeldden betreffende de Inl. weefschool te
Padang:

„Van de weefschool te Padang valt weinig goeds te
melden. De edelmoedige oprichters, Datoe Soetan
Maharadja en zijne echtgenoot, die moeite noch
zorgen schromen, tijd noch geld sparen om hunne in-
stelling in stand te houden, worden bij hun pogingen
jammerlijk in den steek gelaten. Toch geven zij hun
taak niet op en dragen nagenoeg alle kosten, ook die
voor het onderhoud van sommige onbemiddelde leerlin-
gen. Andere van die leerlingen hebben bij hen een te-
huis gevonden.

„Aangezien nu die school na 6 jaren vele leerlingen
trekt, niet alleen van Padang en de Ommelanden maar
zelfs uit de Bovenlanden, doet de vraag zich voor, of het
niet op den weg van Regeering en bestuur ligt hier
de helpende hand toe te steken.”

Bedoelde organisatie zou ook de belangstelling in Ne-
derland zeer in de hand werken, daar deze grotendeels
afhankelijk is van den aanvoer uit Indië.

Cursorische Voordrachten over de Nederlandsche Koloniën.

Vanwege de Indische Commissie van het Nederlandsch
Onderwijzers Genootschap, daartoe in staat gesteld door
geldelijke bijdragen van eenige in haar arbeid belangstel-
lenden, worden in het aanstaande winterseizoen wederom
in verschillende plaatsen des lands cursorische voordrach-
ten over Nederlandsch-Indië voor onderwijzers gehouden,
en wel: te Eindhoven en te Goes, door den heer
W. J. Giel; te Hoogwoud door Ds. S. Bartstra
en te 's-Gravenhage door de heeren Prof. Dr. J.
F. van Bemmelen, C. Lekkerkerker, Prof.
Dr. H. F. Nierstrasz, Prof. Dr. A. W. Nieuwen-

huis, Dr. J. P. van der Stok en Dr. H. H. Zeijl-
stra Fzn.

Dezer dagen verschijnt bij den uitgever W. Versluys
een boekje, bevattende de lezingen in het voorjaar te Am-
sterdam gehouden. De cursus aldaar wordt dezen winter
voortgezet door Dr. A. W. Nieuwenhuis, Prof. te
Leiden, die vijf voordrachten zal houden over de volken-
kunde van den Indischen Archipel. Na de Kerstvacantie
volgen drie voordrachten over den Europeeschen land-
bouw door Dr. H. C. Prinsen Geerligts, directeur
van de filiale Nederland van het Proefstation voor de
Java-Suikerindustrie; één voordracht over mijnbouw door
den heer Th. F. A. Delprat, Oud-Hoofdingenieur B.
O. W., Oud-Wethouder van Amsterdam, terwijl de reeks
gesloten wordt door den heer D. H. de Vries, directeur
van de Moluksche Handelsvennootschap te Amsterdam,
die zal spreken over het een en ander „uit het leven van
eene handels- en cultuuronderneming in Ned.-Indië”.

In voorbereiding zijn cursussen te Rotterdam, Hil-
versum, Delft en Wormerveer.

Secretaris der Commissie is Dr. H. H. Zeijlstra
Fzn., Zwolscheweg 65, Deventer.

Uit de O. I. Mail.

Is 't dan nooit uit?

Onder dit opschrift lezen wij in „De Javabode”:
De Resident der Westerafdeeling van Borneo seinde
30 Augustus j.l.: „Op bericht van controleur v. Sanggau,
dat Panglima Awang Noord Tajan terroriseert en in bezit
van vuurwapens bevolking tegen zelfbestuur ophitste, rukte
zeventien dezer colonne kapt. Stennekes van hier via
Tajan uit, in nacht 25 op 26 dezer schuilplaats Panglima
Awang in gebergte nabij belong grens Landak Tajan ten
Westen van Sosok overvallen, gearresteerd Panglima Awang
met een volgeling, buit 9 voorlaadgeweren, waarvan vijf
geladen, een pistool, een geladen revolver, alle met reserve
munitie, benevens 28 stuks mandouws en krissen.”

Neutraliteit.

In een buitengewoon nummer van de „Javasche Cour-
rant” van 31 Augustus j.l. is een proclamatie opgenomen,
betreffende de onzijdigheid van Nederland in den tus-
schen Italië en Turkije uitgebroken oorlog.

Eene uitbreiding.

De Ind. Regeering heeft den Directeur van Gouverne-
mentsbedrijven gemachtigd tot den aankoop van het erf-
pachtsland Pramoeang, toebehoorende aan de erven A. J.
van Dorssen, met alles wat daartoe behoort, gelegen op
het eiland Poeloe Laeet, aan de zuidkust van Borneo.

Het perceel is groot 340 bouws, is gedeeltelijk beplant
met klapperboomen, peper en kapok, terwijl er tevens
een niet onbelangrijke veestapel op aanwezig is, die even-
eens in den koop zal worden begrepen.

De koopprijs bedraagt f30.000, terwijl de aankoop
geschiedt in het belang van het Gouvernements steenkolen-
bedrijf op Poeloe Laeet.

Haven te Tjilatjap.

De uitvoering van de havenwerken te Tjilatjap heeft
reeds in 1912 door verschillende omstandigheden belang-
rijke vertraging ondervonden en werd in het vorig jaar
zelfs gedeeltelijk tijdelijk stop gezet.

PERRY & CO.

Dekstoelen
Hut
Mail } **koffers**
Vouwstoeltjes, enz.

HOOGSTRAAT
20.

Zooals uit het Indisch ontwerp voor de begroting van 1916 blijkt, wordt gehoopt, dat de tijdsomstandigheden zullen toelaten om nog in het loopende jaar de tijdelijk gestaakte en de nog aan te vangen werken weder met kracht voort te zetten en uit te voeren en hoopt men in 1916 ruim ½ miljoen te verwerken, o.a. door den bouw van een drietal hangers van 100 x 30 meter, met één waarvan reeds een begin is gemaakt, verder door verbreding van den bestaanden steiger en door het uitbaggeren van de ondiepe gedeelten voor den steiger en in den toegang tot de haven.

Dat ernstige plannen bestaan de werken met kracht voort te zetten, meent „De Javabode” te mogen opmaken uit het feit, dat door de regering eene som van f 40000 is toegestaan voor het uitbaggeren van de haven. Ter plaatse van de nieuw te maken steigers en van de steigerverbreding en in het bassin zal het baggeren moeten geschieden.

De G. G. heeft op zijn in het laatst van Aug. j.l. gehouden dienstreis door midden-Java ook Tjilatjap bezocht. Wij lezen in de Ind. bladen o.m.:

Op het station te Tjilatjap werd de landvoogd verwelkomd door den militairen commandant en den gezagvoerder van een Nederlandsch oorlogsschip, dat gepavoiseerd in de haven lag. De assistent-resident van Tjilatjap maakte de reis mede van Maes uit. Het oorlogsschip loste saluutschoten, zoodra de Landvoogd binnen de kustbatterij kwam, waarheen eerst per auto werd gereden. Daarna werd de haveninrichting bekeken. Niet de heer Damme, maar de chef der vierde afdeling, Kimball, was aan den trein en de heer Damme aan de haven.

Pensioenszekerheid.

Het Hoofdbestuur van het Nederlandsch-Indisch Onderwijzers Genootschap heeft besloten de verschillende vereenigingen zoowel van militaire als burgerlijke ambtenaren en beamten, uit te noodigen tot het bijwonen van een vergadering van afgevaardigden dier vereenigingen te Batavia omstreeks einde September, ten einde te overleggen op welke wijze een algemeene aktie kan worden gevoerd tot verkrijging van wettelijk geregelde pensioenszekerheid voor eigen persoon en weduwen en weezen.

Technische Hoogeschool.

„De Javabode” vermeldt, dat het hoofdbestuur van de Indische Universiteits-Vereeniging een brief van de Regeering heeft ontvangen, waarin aan de vereeniging is meegedeeld, dat de adviseurs van de Regeering en zij zelve en ook de minister van koloniën van oordeel zijn, dat de tijd om in Nederlandsch-Indië eene inrichting voor technisch hooger onderwijs te openen, nog niet is aangebroken.

Betere aansluiting tusschen de Holl.-Inlandsche scholen en Muloscholen.

Het „Bat. Nieuwsblad” schrijft:

„We vernamen, dat de heeren Jöbssis en Hellwich de Mulo-scholen zullen gaan bezoeken, teneinde meerdere aansluiting te krijgen tusschen de Holl.-Inlandsche scholen en de Mulo-scholen. Als ze te Bandoeng komen, zullen ze daar zien, dat een onderwijzer, die nog nooit aan een Inlandsche school gewerkt heeft, belast is met het onderwijs aan een voorklasse, gevormd door uitsluitend Inlanders. Dat is ook niet in het belang van een goede aansluiting.

De fout, waar men in het leger over kankert, bestaat ook bij het onderwijs: er wordt op de departementen te veel inkt verknoeid. Het kost een massa geld om al die inkt-vorschen te onderhouden, kweekt een slechten geest bij de mannen, die toch het eigenlijke werk moeten doen en werkt ten slotte nog desorganiseerend.

Er zijn te veel schrijftafels in Indië.

De zedelijkheid te Soerabaja.

Over den toestand te Soerabaja na invoering der zedelijkheidswetten lezen wij o.m.:

„De Japansche theehuisjes zijn als bij tooverslag veranderd in heel onschuldige winkeltjes voor den verkoop van dranken en rookgerei; de Japansche vrouwen gaan nu door voor eerbaar en fatsoenlijk. Wat wil men nog meer? Maar..... het is een publiek geheim, dat in die winkeltjes van thans dezelfde ongerechtigheden plaats vinden als vroeger in de theehuisjes. En de politie, die niet, mir nichts dir nichts, een Japansche (dus Europeesche) woning mag binnentreden, kan daartegen niets doen.

In de kampongs hetzelfde liedje. Alles stiekum, alles in het geniep. Het heeft er den schijn van, dat het verbod der overheid het kwaad eer in de hand werkt dan tegengaat.

In de Europeesche wijken hetzelfde. Eenige weken geleden werd een „Europeesche dame”, wonende in een „fatsoenlijke” Europeesche buurt, door den rechter veroordeeld wegens het houden van een huis van rendezvous en het bevorderen der prostitutie. En zoo zijn er meer. 's Nachts op straat is het ook onveilig voor fatsoenlijke menschen, die hier gelukkig nog de overhand hebben.

Waarmede ik alleen maar zeggen wil, dat ondanks de zedelijkheidswetten, misschien zelfs door deze wetten, het zedelijk peil van Soerabaja er in de laatste jaren niet hooger op is geworden.”

Treurig ongeluk.

Men seinde 30 Aug. j.l. uit Makassar het volgende aan het „Bat. Handelsblad”:

Mr. J. Vriesendorp, die met Mr. Thieme en Mr. Lieftinck aan boord van het s.s. „de Klerck” was, tot het onder-

zoeken eener moordzaak, werd door een hijschtakel in den rug getroffen.

De ongelukkige sloeg over boord en kwam in een prauw terecht. Het hoofd werd verpletterd, waardoor de dood onmiddellijk intrad.

Suriname.

In „De West” van 24 Augustus vinden wij het bericht, dat het stoomschip „Prins Willem V” van den K. W. I. Maildienst, op zijn reis van Amsterdam naar Madéra, in den ochtend van 3 Augustus een reddingsboot met 9 man heeft opgevischt. Deze waren afkomstig van het door een Duitsche duikboot in den grond geboorde Engelsche s.s. „Ranza”.

Volgens verklaring van de geredden werd hun schip op 1 Aug. ter hoogte van Ouessant getorpedeerd. De kapitein van het s.s. „Prins Willem V” heeft per draadlooze melding gemaakt van dit voorval en tegen den middag is een Fransche hulpkruiser komen opdagen, waaraan de drenkelingen werden overgegeven. De reddingsboot bevatte eerst 11 man. Doch twee zijn verongelukt, toen namelijk de boot tot tweemaal toe omsloeg.

* * *

In de zitting der Koloniale Staten van 29 Augustus heeft de heer Nassy het Bestuur geïnterpelleerd over de gevoerde politiek inzake den aanvoer van rijst en meel bij het begin van den oorlog.

Wij zullen niet ingaan op de uitvoerige debatten, die den indruk geven dat de bedoelingen van het Bestuur voortreffelijk waren, maar dat er aan de uitvoering veel haperde. Slechts één opmerking willen wij ons veroorloven.

In den loop der discussiën verklaarde de gedelegeerde van den Gouverneur, dat de firma Kersten en Co. geen Duitsche, maar een in Suriname gevestigde firma is. Dat de firma in Suriname gevestigd is, staat als een paal boven water en die vestiging dateert niet van gisteren, maar van meer dan anderhalve eeuw. Niettemin beschouwt de firma zich als een Duitsche. In een door Siegf. Beck, Geschäftsinspector der Missionsgeschäfte in Suriname, in het vorige jaar gepubliceerd geschrift: „Die wirtschaftlich-soziale Arbeit der Missionsgeschäfte der Brüdergemeine in Suriname” — bij zijn verschijning door ons in dit weekblad besproken, — lezen wij op blz. 7 in een noot: „Nebenbei: Es ist dies, wie man neuersdings festgestellt hat, die älteste deutsche Handelsfirma in ganz Mittel- und Süd Amerika.”

* * *

In het vorige jaar zeide de Minister van Koloniën in de Tweede Kamer, dat de Koloniale Staten niet met de noodige voortvarendheid werkten, dat er wel 25 ontwerpverordeningen bij het college aanhangig waren, waarvan ettelijke sedert jaren vergeefs op afdoening wachtten. Zijne Excellentie vond den toestand zoo bedenkelijk, dat hij dreigde verschillende regelingen bij Koninklijk Besluit tot stand te zullen brengen.

Onder het hoofd „Gerehabiliteerd” schrijft nu „De West” van 7 September:

..... „Om nu de meer of mindere voortvarendheid van de Staten na te gaan, is het niet voldoende om te tellen hoeveel ontwerpverordeningen bij het college aanhangig zijn, maar geeft deze vraag den doorslag: in welk stadium is de behandeling blijven hokken?”

Al dadelijk kon verleden jaar worden aangetoond, dat over de meeste aanhangige ontwerpen verslag was uitgebracht door de Staten, zoodat de verdere behandeling wachtte op de Memorie van Antwoord van den Gouverneur.

De vorige maand werd door het College het besluit genomen om voortaan elk kwartaal een staat te publiceeren, aangevende den stand van de bij de Staten aanhangige ontwerpverordeningen.

De eerste staat is nu verschenen.

De uitslag is verrassend.

Er blijkt uit, dat er op 1 September geen achterstand hoegenaamd was bij het college. Alle aanhangige ontwerpverordeningen — een twintigtal — zijn in de afdelingen onderzocht.

Omtrent verscheidene ontwerpen is sedert jaren verslag uitgebracht, en wordt gewacht op de Memorie van Antwoord. Er is zelfs een ontwerp bij (tot nadere bepaling van het bedrag der akkergelden) waaromtrent in 1907 verslag werd uitgebracht. Sedert werd van de zijde van het Bestuur niets meer vernomen.

Enkele ingediende ontwerpen zijn nog niet in de afdelingen onderzocht, omdat bericht ontvangen was van den Gouverneur, dat deze ontwerpen nader in studie werden genomen. Dit is bijvoorbeeld het geval met het ontwerp tot regeling van het onderwijs, hetwelk in handen gesteld is van den nieuwbenoemden inspecteur v. h. onderwijs.

Om kort te gaan: er is geen achterstand, voor zooverre de Staten betreft.

De Koloniale Staten zijn door deze publicatie op schitterende wijze gerehabiliteerd.”

Na deze uiteenzetting hoopt „De West”, dat de Minister de uitgesproken blaam zal terugnemen.

* * *

„De West” van 10 September schrijft:

„Sedert de vorige week vertoefte in onze kolonie de heer Harwey van Britsch Guyana, die zich interesseert voor de ontdekking van beauxite, de grondstof waaruit aluminium wordt bereid.

J. C. P. HOOGVEEN,

Hofleverancier

van H. M. de Koningin en van H. M. de Koningin-Moeder.

Wijnen, Comestibles, Thee.

UITSLUITEND 1ste KLAS KRUIDENIERS EN INDISCHE WAREN.

Fred. Hendriklaan 141.

Telefoon S. 429.

OPGERICHT 1811.

Middelbare School v. Handel en Administratie, LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H. B. S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-j. c. eerst beslist behoeft te worden na het afloopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht.

Prospectus en inlichtingen bij den Directeur

F. TIJMSTRA.

TIMMERS & FOEKENS

Laan van Meerdervoort 26

TEL. HAAG 8755.*

Effecten — Bankzaken

Informatie-Bureau voor Indische Fondsen.

Genealogisch Heraldisch Bureau

Carl Köffler, 's-Gravenhage, Obrechtstr. 181.

BELAST ZICH MET:

Het verstrekken van inlichtingen op het gebied van geslachts-, wapen- en zegelkunde in den uitgebreidsten zin; het nasporen van familiebetrekkingen, zoowel binnen- als buitenslands; het opsporen van familie-wapens en zegels; het samenstellen van zoo volledig mogelijke geslachtsregisters en het opmaken van kwartierstaten onder overlegging der officieele bewijsstukken; het bijeenbrengen der benodigde wettelijke stukken ter eventuele erkenning, inlijving of verheffing in den Nederlandschen Adelstand, alsook tot het officieel verkrijgen van naamsverandering; het oplossen van onbekende wapens; het teekenen en schilderen van hoofd-, alliantie- en kwartierwapens, zoowel op papier als perkament, paneel, enz.; het graveeren van cachetten en zegelringen in alle metalen en halfedelgesteenten, het vervaardigen van stempels en clichés tot het bedrukken van postpapier, het branden van wapens in glas, het leveren van boekbanden, portefeuilles, etc., met in leder gedreven wapens, enz., alsmede het ontwerpen en leveren van ex-libris.

Redactie en Administratie van „Het Zoeklicht” voor Genealogie en Heraldiek.

HUPFELD'S FILIAAL

Directie:

DUWAER & NAESSENS

PIANO-, PHONO- en MUZIEKHANDEL

is gevestigd:

's-GRAVENHAGE

Kneuterdijk-Heulstraat,

Tel. No. 27.

AMSTERDAM

Stadhouderskade 19,

Tel. No. 4698.

Hij was zoo welwillend ons hedenmorgen een onderhoud toe te staan.

De heer Harwey verklaarde, dat de heer Pay hem had uitgenoodigd tot een bezoek aan Suriname. Zijn bedoeling was hier slechts vluchtig een kijkje te nemen, daar zoowel hij als professor Harrison in Demarara, met wien de heer Harwey persoonlijk bevriend is, sceptisch gestemd was omtrent de beweerde ontdekking van exploitabele beaxitelagen in de kolonie.

Wat hij hier echter gezien heeft, houdt hem vast in de kolonie. En het is gansch niet onmogelijk, dat een bezoek, bedoeld voor enkele dagen, zal uitdijen tot zes maanden. De heer Harwey heeft de noodige instrumenten besteld om het onderzoek hier voort te zetten, en de uitzending aangevraagd van eenige deskundigen uit Amerika.

Hij verklaarde ons, dat de beaxite-monsters, die hij hier gezien heeft, kunnen wedijveren met de beste in Demarara. En onze vraag, of het beaxite hier voorkomt in lagen van voldoende uitgestrektheid voor exploitatie, beantwoordde hij beslist bevestigend. Het artikel schijnt aan zowat alle hoofdrijven in de kolonie voor te komen.

De heer Harwey vertegenwoordigt twee Amerikaanse maatschappijen, die vertakkingen zijn van een groote trust, die vrijwel de aluminium-exploitatie in de wereld op dit oogenblik beheerscht. Deze maatschappijen hebben in Demarara de hand gelegd op een groote strook land tusschen Christianaburg en Akyma, waarin beaxite-afzettingen voorkomen.

Op dit oogenblik onderhandelt de heer Harwey om de hand te leggen op beaxiteterrein in Suriname. Aanbiedingen zijn hem gedaan van verschillende kanten.

* * *

De schrijver der brieven van de week in „Op den Utkijk“ zegt in het nummer van 21 Augustus, dat hij in de gelegenheid is geweest een proefdruk te zien van de nieuwe kaart van Suriname, die door den Chef van de opnemingsbrigade geteekend is. De briefschrijver is vol lof over de kaart, maar zegt niet welk standpunt is ingenomen ten opzichte van de oostelijke en westelijke grenzen der kolonie. Wij hebben het in het Koloniaal Weekblad meer-malen over deze kaart gehad en herhalen den wensch, dat het Departement van Koloniën, dat de kaart uitgeeft, omtrent de genoemde grenzen niet als vaststaande zal aannemen, wat nog niet vaststaat.

* * *

In het vorige jaar bespraken wij een door het Zendingsgenootschap der Broedergemeente te Zeist uitgegeven geschriftje: „Onze Javanen“, door H. Bielke, zending der Broedergemeente te Liliendal (in Suriname). Aan het slot zeide de schrijver: „Wie wil ons steunen, opdat deze plannen verwezenlijkt kunnen worden? Waar is bijv. de jonge Hollander, die zich voor de Javanen geven wil? Van waar moeten, allereerst de noodige middelen komen? Duitschland kan niet meer doen dan het reeds doet.

En waarlijk: Neerland, het is uwe zaak, deze Javanen in Suriname!”

In verband hiermede vermelden wij het volgende bericht, dat wij in de „N. R. Crt.“ van 7 October — Avondblad C — vonden:

De heer H. Bielke, zending der Broedergemeente onder de Javanen in Suriname, heeft 5000 ontvangen van een zendingsvriendin tot uitzending van een tweeden leeraar voor de Javanen in Suriname.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Christelijke broederliefde. Onder dit opschrift schrijft Abdullah bin Kadir bin Salim in de „Goentoer Bergerak“: „'t Is gewoonweg aandoenlijk om te zien, hoe de „broeder- en naastenliefde“ in Europa gedemonstreerd wordt. Menschen van denzelfden godsdienst, vaak huldigende de theorieën van denzelfden onmiddellijken leider, zien er geen erg in als wilde beesten op elkaar los te stormen, elkaar 't leven te benemen. En dat grootendeels ter wille van hun vorsten bij de gratie Gods.

Is dat niet je reinste verloochening van Christus' leer in zake naastenliefde?

Doch het toppunt van de schending der goddelijke verdraagzaamheid vinden we in het volgende telegram:

Het eerste jubileum.

Op 4 Augustus, den verjaardag van den oorlog, zal Keizer Wilhelm een manifest aan het volk uitgeven.

In de St. Pauluskerk te Londen zal een speciale dienst worden gehouden in tegenwoordigheid der Koninklijke familie.

Ah zoo, een pracht illustratie in het drama „de Doodendans.“

Als Jezus van Nazareth eens op aarde terugkwam, zou hij dan den door hem verkondigden godsdienst wel kunnen herkennen?

Opvoeding Inl. Meisjes. De redactie van de „Poetri Mardika“ schrijft, dat de Inlandsche ouders in deze tijden van overgang, wat betreft de opvoeding hunner meisjes voor een moeielijk geval geplaatst zijn. Er wordt geëischt geestelijke ontwikkeling en als gevolg daarvan meer vrijheid voor de vrouw, maar gegeven de bestaande verhoudingen in de Inlandsche maatschappij, gevoelen de ouders, dat, indien zij die meerdere vrijheid verleen, zij zelf, maar vooral ook hunne dochters, in moeielijkheden

zullen geraken. En toch beseffen zij ook, dat met de oude a d a t, het afgezonderd houden der meisjes, gebroken zal moeten worden. De meisjes worden naar de scholen gezonden; maar toch vragen zij zich af, waartoe deze geestelijke ontwikkeling moet leiden en kunnen er geen beslist antwoord op geven. De vrijheid, die zij haar hebben geschonken om het huis te verlaten, haar buiten het ouderlijk toezicht brengend, bezorgt hun nog steeds bange oogenblikken, waarvan dikwijls het gevolg is, dat zij haar toch vroeg van school nemen, zoodra zij den tijd van huwbaarheid bereiken, er op vertrouwend, dat een meisje eenmaal toch trouwen moet, zoodat zij haar kennis niet noodig heeft voor den strijd om het bestaan.“ Die ouders zijn dus in de meening, dat de op de scholen vergaarde kennis hoofdzakelijk dient om later in eigen onderhoud te kunnen voorzien. Zij hebben er geen besef van, dat kennis een onmisbare vereischte voor elken vooruitgang is. Het is dringend noodig, dat hun dit aan het verstand wordt gebracht. En dit zoo zijnde, zullen de ouders moeten inzien, dat kennis zonder vrijheid om daarvan gebruik te maken voor den vooruitgang van geen nut is. Daarom zal Poetri Mardika pleiten voor meerdere vrijheid voor de vrouw. Maar de gevaren aan die vrijheid verbonden, moeten niettemin goed onder de oogel gezien worden.“ De schrijver raadt den meisjes aan naast de handhaving der vrijheid ernstig te leven. „Want de eigenschap van ernst vormt den grondslag van de beheersching der gedachten, van den opbouw van het karakter, van de geheele loutering der natuur, waar ons zedelijk bewustzijn naast staat.“ Maar dan moeten ook de mannen zich toeleggen op een ernstiger opvatting van hunne plichten als man in de maatschappij en eerst dan kan er sprake zijn van vrijen omgang tusschen Inlandsche vrouwen en mannen: het ideaal van Kartini.

Over ditzelfde onderwerp schrijft een zich Centrum Javaan noemende inzender in de „Sinar Djawa“. Er zijn nog vele ouders, die er niet op gesteld zijn hunne dochters naar de scholen te zenden. Eenigen beweren, dat als de vrouwen knapper geworden zijn, zij uit den band zullen springen of zich tegen den wil hunner echtgenooten zullen verzetten. Anderen zeggen weer, dat het noodig blijft de meisjes in de hand te houden, ook al zijn zij groot en wijs geworden. In geen geval mogen zij naar een gemengde school gaan, ook niet naar een meisjes-school, want op straat zijn zij toch nog aan de verleidende blikken der mannen blootgesteld (m a i n m a t a.) En dan is de houding van de mannen nog van dien aard, dat de ouders huiverig zijn hun dochters naar een school te zenden. Dit is hun niet kwalijk te nemen. Maar op deze manier komen zij niet verder, vreest schrijver. Noodig is het, dat wij en de vereenigingen deze zaak ernstig onder handen nemen. Collega Koornia heeft gezegd, dat hij, die loopt, zich wel eens zal stooten. Zoo gaat 't ook met de vrouwenbeweging. Hij (de inzender) brengt verder in herinnering wat te Djokdja met de leerlingen der neutrale school is voorgevallen (het schrijven van minnebriefjes en zenden van obscene platen aan meisjes-leerlingen) en verklaart een tegenstander te zijn van het systeem van coëducatie op de gemengde scholen, al kan hij zich overigens wel vereenigen met de Europeesche a d a t, wat betreft den omgang tusschen jongens en meisjes. Hij heeft verschillende bezwaren, die hij niet uiteen zal zetten, tegen de gemengde school. Slechts ééne zaak wil hij wel te berde brengen n.m.: De ouders klagen algemeen over te weinig ruimte op de Hollandsch-Inlandsche scholen voor hunne zonen. En dat komt, zeggen zij, omdat er te veel meisjes-leerlingen zijn. Te Tegal b.v. waren er in het vorige jaar 40 meisjes op de Hollandsch-Inlandsche school. Men moet mij niet verkeerd verstaan, zegt hij. 't Is niet, dat ik die meisjes van deze scholen weg wil hebben, maar mijn bedoeling is, dat het hoog tijd wordt aparte meisjescholen op te richten. Hij brengt het vorenstaande onder de aandacht van de besturen der Inlandsche vereenigingen en van de Regenten, opdat zij pogingen in het werk zullen stellen om particuliere meisjescholen op te richten, die dan later subsidie van het Gouvernement zullen krijgen.

Sumadurdja zegt in de „Oetoesan Hindia“, dat in de Inlandsche maatschappij de verhouding van den man tot de vrouw één is van uitsluitend zinnelijken aard, zoodat in het huwelijk na de voldoening der hartstochten geen sprake meer is van een bechten en duurzamen band. Eenig idieël motief bestaat volgens den schrijver niet bij het aangaan van een Inlandsch huwelijk. Ontwikkeling en beschaving, zooals die zich nu in de Inlandsche maatschappij voordoen, hebben, helaas, de vroegere zedelijkheidsopvattingen nog lichtzinniger doen worden. De sexueele moraal is eerder achter- dan vooruitgegaan. Hij acht den tijd nog niet aangebroken voor een vrijen omgang tusschen mannen en vrouwen. Het zijn juist de mannen, zegt hij, die terstond misbruik maken van het beetje vrijheid, dat men aan sommigen onder de beste vrouwen al heeft geschonken. Van de vrouwen moet daarom een actie uitgaan om de mannen te dwingen haar te respecteren. Schrijver doet een beroep op de bestaande vrouwen-vereenigingen, die door vergrooing van haar ledental en het verspreiden van morele begrippen onder de vrouwen in de aangegeven richting moeten werken.

Gelijke Rechten. Er moest zoo iets wezen ergens..... waar, — doet er niet toe — alzo de „Goentoer Bergerak“,..... maar een bepaling, dat bij gelijke capaciteiten, gelijke salarissen worden genoten zonder onderscheid van kleur. Daarom kan ik het niet gelooven, wat een vriend mij op een middag vertelde, n.m.: Op Bandong vervoegde zich een volbloed Indiër bij den chef van een naar genoemde plaats overgebrachte afdeling van het

J. A. J. REMMERS
voorheen PRINSESTRAAT Horlogemaker Sedert 1880 Gevestigd.
Molenstraat 35 over de Oude Molstraat Den Haag.

Zwitserse en Amerikaansche Horloges.
Pendules en Klokken in alle stijlen.

Atelier voor alle Reparatien. Abonnement v. Opwinden

Schill & Capadose
Hofstraat 17 .. .. 's-Gravenhage

BANKIERS - KASSIERS.

ADMINISTRATIE VAN VERMOGENS.

SAFE-DEPOSIT.

OPEN EN GESLOTEN BEWAARNEMING.

DEPOSITO's, PROLONGATIES.

CHANGE.

ASSURANTIE. LEVENSVZERKERING.

A. ASSENBERG,

Prima kwaliteit Schoenmaker, Diverse soorten GUMMIHAKKEN. CREAMS, VETERS, enz. Columbusstraat 73, Den Haag.

Leverd voor billijke prijzen SOLIED en NET WERK.
Vlugge bediening.

Reparatiewerk wordt op verlangen gehaald en thuisbezorgd.

N.B. Prijscourant op aanvraag verkrijgbaar.

J. C. NIEUWSTRATEN,
Juwelier.

TROUW- of VERLOVINGSRINGEN
..... SCHAKELRINGEN .....
..... ZEGELRINGEN .....

Piet Heinstraat 128, t.o. de Zoutmanstr.
DEN HAAG.

Sigarenhandel D. NIEUWSTRATEN

Zoutmanstraat 2A hoek Witte de Withstraat
Telefoon Haag 4057

Magazijn 1ste Klasse.

Speciaal ingericht voor verzending naar de Tropen
GROOTE SORTERING SIGARETTEN.

G. RANKE.

Reinkenstraat 17. Tel. 4271. Den Haag

Ontvangen de nieuwe assortimenten FANTASIE en EFFEN FLUWEEL.

BLOUSES.

Groote sortering Viyella's en Sportflanel.

Stalen worden op aanvraag toegezonden.

1ste Rotterdamse

Maatschappij van verzekering tegen ongevallen
Oudehavenkade n. l. Plan C, Rotterdam.

Directie: P. R. MEES, J. BRUNSTING.

Individuele Ongevallenverzekering,
Automobilverzekering, Enz. Enz.

VRAAGT PROSPECTUS.

Hoofdvertegenwoordiger voor Ned. Oost-Indië
de Heer N. J. TAKKEN te Soerabaia.

Departement van Oorlog. Die Indiër solliciteerde naar een vacante betrekking van commies en toonde den chef zijne diploma's en certificaten, die schitterend waren — in één woord, die papieren zouden een bezitter van blanke huidskleur met vlag en wimpel overal binnen leiden. De chef nam inzage van de papieren en gaf ze na eenigen tijd terug met de woorden: Ja mijn waarde, uw papieren zijn schitterend. Ik zou u direct willen plaatsen en zal er moeite voor doen. U krijgt, zooals u weet, f 75.— per maand. „Ik dacht, dat die betrekking gesalarieerd werd met f 225.— 's maands, mijnheer.”

„Ja zeker, maar ik heb me te houden aan voorschriften. Ik voor mij wil u zeker op dat traktement aannemen, maar, laat ik zeggen, het tarief is..... voor een Javaan f 75.—, voor een Indo f 150.— en voor een volbloed Europeaan f 225.— 's maands.”

WAT DE CHINEES VERTELT.

Zal China weer een keizer krijgen? zoo vraagt de „Perniagan." Hooggeplaatste ambtenaren en officieren geven hun verlangen te kennen, dat de President, Joean Shi Kai, maar Keizer mocht worden. Na de onderdrukking van de revolutie worden deze berichten meer en meer vernomen. Maar volgens de Pekingsche correspondent van de „Hongkong Daily Press", heeft genoemde president deze berichten weersproken en uitdrukkelijk verklaard, dat hij in 't geheel niet naar deze keizerlijke waardigheid verlangt. Maar de volkswil is er nu eenmaal en men geloof nu dat President Joean slechts het geschiktste moment afwacht om zich tot Keizer van het Chineesche Rijk te doen uitroepen. In elk geval zullen er naar luid der berichten, veranderingen in de bestuursorganisatie komen. Dagelijks worden conferenties gehouden van hoogwaardigheidbekleeders en militaire autoriteiten met genoemde president. Ook de gouverneurs der provinciën worden ter hoofdplaats opgeroepen. Intusschen is men in China reeds begonnen met het maken van een grondwet. De commissie, belast met de samenstelling van een ontwerp, zou in September met haar arbeid gereed komen. Daarna zal dit ontwerp aan de goedkeuring onderworpen worden van een college (Tsantsjewan geheten, dat later tot senaat verheven zal worden) en van een volksraad. Als deze beide lichamen het ontwerp goedgekeurd hebben, zal binnen zes maanden daarna de vaststelling tot grondwet plaats hebben.

Kinder-huwelijken. Als ook van toepassing voor de Chinezen haalt de „Bintang Soerabaja" aan, dat de „Poetri Mardika" schrijft over het trouwen van meisjes op den jeugdigen leeftijd van twaalf jaar. Deze adat moet afgeschaft worden. Ook moet gebroken worden met de gewoonte, dat het vragen van de toestemming van de bruid als geheel overbodig wordt beschouwd. Het schijnt dat de meeste ouders er nog niets van willen weten, dat de tijden veranderd zijn en dat in overeenstemming daarmee ook veel moet veranderen, wat tot nu toe als adat beschouwd wordt. Hoe vele voorbeelden zijn er niet van ongelukkige huwelijken, die door dwang op het meisje tot stand zijn gekomen. Zeker behoorde elke vrouw getrouwd te zijn, maar dat gebeurt nu eenmaal niet en dan is 't beter de opvoeding der meisjes er naar te richten, dat zij in staat zullen zijn zelf in hun onderhoud te voorzien, bijv. als onderwijzeres, vroedvrouw, enz. Zulks is beter dan haar tot een ongelukkig huwelijk te brengen.

Kartinschool te Malang. De „Bintang Soerabaja" deelt mede, dat de regent van Malang reeds twee jaren geleden het initiatief genomen heeft tot het oprichten van een Kartinschool, maar dat om verschillende redenen geen medewerking werd verleend en de school niet tot stand kwam. Hij is er nu weer op terug gekomen en verkreeg medewerking. Een voorloopig comité belastte zich met de regeling der zaak. Lijsten circuleerden om leden te winnen voor de Kartini-vereeniging. Zaterdag den 14en en Zondag den 15en Augustus j.l. werd in de Kaboepaten (regentswoning) te Malang een fancy fair gehouden. De Raden Ajoe, bijgestaan door de vrouwen van den Patih, wedonos en andere Inlandsche ambtenaren, onderhield een aangename stemming onder de gasten, die in grooten getale waren opgekomen. De Zaterdagavond bracht f 2500.— op. Op Zondagavond was er een wijngang; een entree van 10 cent werd geheven. Duizenden Inlanders konden er van profiteren, die op dergelijke vertooningen verzot zijn. Van Europeesche zijde werd ook hulp verleend. De Handelsvereeniging „Onderling belang" gaf de verlichting, bestaande in 25 groote gasoline lampen met de noodige installatie. Hartman's Emma Ripograph gaf een gratis openlucht-voorstelling op de beide avonden.

Van Vreemde Koloniën.

Een treurige tijding.

Onze nog jonge landgenoot van Vollenhoven, die het in Franschen koloniale dienst, tot de hoogste sport gebracht heeft, had als gouverneur de kolonie verlaten om zijn mobilisatieplicht in het Fr. leger te vervullen en was kort geleden op het slagveld tot luitenant bevorderd. Hij is nu bij een der operatiën van het noorder-leger ernstig gewond. (Le Dépêche Coloniale, 1 October).

De heer van Vollenhoven is in ons land niet alleen bekend door hetgeen hij in Franschen dienst gepresteerd heeft, maar hij hield nog steeds voeling met zijn geboorteland,

waar hij o.a. in het Indisch genootschap, ook nog spreekbeurten heeft vervuld.

Een stap achterwaarts.

Wie de geschiedenis kent van de vorming van de ministeriën van koloniën in de verschillende landen, zal niet zonder verwondering gelezen hebben dat de voorzitter van de financiële commissie van het Fransche parlement voorstelt om de portefeuilles van koloniën en marine weer in één hand te vereenigen. De oorlogsvloot en de koloniale ontwikkeling zijn zoo geheel andere, eigenlijk geheel aan elkander vreemde zaken, dat zij ieder een eigen man, een eigen leider eischen. In Nederland zijn wel eens stemmen opgegaan om onze marine in het moederland een zeer ondergeschikte rol bij de verdediging toe te denken, en haar kracht geheel naar den Indischen archipel over te brengen. Bij zoodanigen gedachtengang zou het hier dan kunnen passen de marine te maken tot een onderdeel van het departement van koloniën, maar in Fr. mag daaraan eigenlijk niet gedacht worden. De zeemacht heeft daar een eigen taak, los van elk koloniaal belang, maar vooral ook zijn de koloniale belangen voor een groot deel zoo geheel vreemd aan de marine-aangelegenheden, dat als leider der koloniale zaken opperbest iemand kan worden gekozen, die van al wat de marine betreft geen begrip of verstand heeft. Door de omstandigheid dat de marine oorspronkelijk een rol heeft bij 't zoeken en krijgen van koloniën is in meerdere landen aanvankelijk de koloniale leiding samengegaan met die van de vloot, maar het eene Rijk na het andere heeft ingezien, dat dit op den duur geen houdbaar stelsel is, overal werd dan aan beide departementen het eigen leven gegeven, dat zij voor hun ontwikkeling behoefden.

De voorzitter der Fr. commissie, Peytral, wil een belangrijke bezuiniging op de minister-uitgaven verkrijgen. Daarom moet het aantal van 14 ministers verminderen. Behalve de samenvoeging van koloniën en marine, zullen ook in één land komen de departementen van openbare werken, handel, posten en telegrafie. De ministeries van binnenlandsche zaken, justitie en arbeid komen onder eenhoofdige leiding, evenzoo die van openbaar onderwijs, schoone kunsten en landbouw. Aan buitenl. zaken, oorlog en financiën wordt echter niet geraakt. Peytral wil aan 't hoofd der onderdelen onder-ministers plaatsen.

Wil hij de ministers tot beheerder van hun departement maken, dan zal dit wel gaan. Bij goede organisatie werkt de machine dan wel en misschien zelfs zonder hinderlijke hapering. Maar wie van een minister verwacht dat van hem leiding en bezieling uitgaan, die kan in een groot land als Frankrijk geen grootsche uitkomsten verwachten, wanneer zoo ongelijksoortige departementen, alleen om bezuinigingsoverwegingen, worden samengebracht. Een dergelijke stap zou, meenen wij, er geen zijn die Fr. met nieuwe geestkracht den toekomstigen economischen strijd te gemoet zendt.

Duitsch-Fransche mededinging.

Hoe Fr. zich tot den economischen strijd zal hebben toe te rusten, wil het in energie en vindingrijkheid D. evenaarden, kan o.a. weer blijken uit cijfers door den Fr. consul-generaal te Barcelona verstrekt. Zij geven een overzicht van de beweging der handelsstoomschepen in die Spaansche haven, dicht bij Fr. en ver van D. en Oost.

1906:	119 Fr. st.	102 D. st.
1907:	102 "	96 "
1908:	105 "	112 "
1909:	(geen cijfers)	"
1910:	91 "	125 "
1911:	61 "	92 "
1912:	65 "	117 "
1913:	85 "	110 "

De D. en O. maatschappijen, die in deze beweging begrepen waren, zijn: Kosmos; Hamburg—Amerika l. en Sloman l.; Hong. m. Adria en Levante; Oostenr. m. Austro—Amerika.

Staat Nederland op den uitkijk om in de behoefte aan scheepsvervoer van Barcelona te helpen voldoen?

De kortste weg, die een lange weg wordt.

De grondstorting, die den doortocht van 't Panamakanal ditmaal weer belemmert, schijnt niet in ettelijke dagen te verhelpen te zijn. 't Am. Min. v. Oorlog heeft zijn goedkeuring gegeven tot terugbetaling van de rechten, die al voldaan waren door de in 't kanaal opgehouden schepen. Verscheidene van deze stoomers zullen niet op de heropening van de vaargeul wachten, maar verkiezen de lange koers door de Straat van Magelhaen.

Men is nog geenszins waar men dacht te zijn.

Herleving van de zijde-nijverheid in Marokko.

De tentoonstelling te Casablanca georganiseerd, het oorlogsgewoel ten spijt, vertoont een hoekje in het paviljoen van Fez, dat bijzondere aandacht waard is.

Het beoogt een aanmoediging om de zijdenijverheid te doen herleven. De overleving van de oude zijdekultuur scheen sedert een halve eeuw geheel verloren geraakt te zijn. Deze is weer wakker geroepen. De eerste voortbrengselen ervan zijn nu tentoongesteld. Zij doen, zegt men, aan de zijde van Lyon denken. Het fokken van den zijdegeworm, dat eenmaal een rijkdom van Fez uitmaakte, schijnt voor de toekomst weer nieuwe verwachtingen te billijken.

Geen absinth meer in de Nieuwe Hebriden.

Bij besluit van de vereenigde hooge commissarissen van Gr. Britt. en Frankr. in de N. Hebriden is het vervaardigen, invoeren, vervoeren en verkoopen van absinth, ingaande 1 Januari 1916, nu ook in die eilanden verboden.

Verminderde vraag naar kurk.

Zou de mindere behoefte aan kurk gevolg zijn van den strijd tegen de fleesch? Het verkoop aanbod van den kurkenoogst, opbrengst der jaren 1914 en '15, uit de domaniale bosschen van Tunis, bracht een groote teleurstelling. Van 134 partijen die aangeboden werden, vonden slechts 27 een afnemer. Zij brachten 246.773 fr. op. Hiertuit kan men opmaken welk bedrag de tegenvaller zoowat vertegenwoordigt. De groote koopers uit 't moederland bleven dit maal weg.

De Japansche koopvaardij in actie.

Volgens de Bulletin de la société de géographie commerciale doet Japan zijn best om van de omstandigheden van 'toogenblik partij te trekken om zijn handelsvlag relaties te doen winnen.

Een nieuwe lijn is geopend van Japan naar Marseille. De maatschappij Osaka—Shosen—Kaisha voegt zoo een volledigen dienst toe aan dien van de bestaande Nippon—Yusen—Kaisha.

Jap. cargo's hebben de mooiste overeenkomsten gesloten

Postzegels

voor verzamelingen te koop gevraagd, los of in Album; ook gelegenheid om in te zenden voor de veilingen.

C. J. REYERSE, Spui 147.

F. L. VAN BOMMEL

VLAMINGSTRAAT 8-10

— heeft geopend —

Prins Hendrikstraat 104

een geheel nieuw ingericht

Dames Mode- en Handschoenen Magazijn.

naast het Heeren Modemagazijn.

M. P. MULLER,

Galileistraat 133 en 129

Valeriusstraat 13

Tel. H 6375

Tel. H 6370

MAGAZIJNEN VAN

Gas- en Electriche Ornamenten.

BADEN EN GEYSERS.

Winkelvereeniging H. J. B.

Specialiteit in COMESTIBLES

KOLONIALE WAREN

INDISCHE INGREDIËNTEN

NOACK'S FIJNE VLEESCH WAREN

WIJNEN

van The Continental Bodega-Comp.

Obrechtstraat 198, Telefoon Haag 3641

Obrechtstraat 4, Telefoon Haag 3414

Atjehstraat 68, Telefoon Haag 1437

Stevinstraat 109, Telefoon Schev. 147

Sigarenmagazijn HAVANA HUIS,

Groot Hertoginnelaan 109, halte Lijn 3 en 13.

Den Haag.

Aanbevolen merken. { Nanjo - Queen Loanda . . . . . 5 cent.
El Grande - Expres - La Belleza 4 cent.
Joseph Israëls - Vincio - Carona 3 cent.

ALLE MERKEN CIGARETTEN.

IMPORT. Telef. Haag 8450. EXPORT.

RESTAURANT le ETAGE, Ingang No. 17 Tel. Int. 2479

Plat du jour f 0.50 — Diners f 0.90, f 1.40, f 2.00. A la carte.

RESTAURANT - KNAPPSTEIN

VLAMINGSTRAAT 15-17 - 's-GRAVENHAGE

Des avonds na 8 uur: PLAT DU SOIR à f 0.75

PARTERRE: LUNCHROOM, INGANG No. 15. KOUDE EN WARMES SPIJZEN.

VERKOOPHUIS

GR. HERTOGINNELAAN 103-105-107

VALERIUSSTRAAT DEN HAAG

- Tramhalte Lijn 3 -

Eenig adres voor hen die zich goed en voordeel van nieuwe of Tweedehands Meubelen willen voorzien. — —

DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND

— van 10 tot 4 uur. —

voor Saigon naar Marseille. Deze zijn aangegaan voor 70 shelling p. t. rijst, terwijl de gemiddelde prijs 25 à 30 sh. is.

In Haiphong, de haven van Tonkin, waren in December 5 van de 8 sch. Japanners. De kolonijnen van Hongay, die 300.000 t. p. jr. uitvoeren, krijgen voor het meereendeel Jap. stoomsch. op de kaden.

In Maart is de eerste geregelde st. b. dienst geopend tusschen Tonkin en Hongkong, met 2 flinke booten van ongeveer 1500 t., van de Osaka—Shosen—Kaisha.

Kan Nederland ook niet wat meer doen, om de leemten aan te vullen, die door de minder drukke vaart der Britsche-, Fransche-, Duitse- en Oostenrijksche lijnen zijn ontstaan?

Het lot der Armeniërs.

Het lijkt te verschrikkelijk om als waarheid aan te nemen, maar het is anderzijds te verschrikkelijk om te kunnen aannemen dat men, zelfs een vijand, dergelijke gruweldaden zou durven aanwrijven, indien zij niet gebeurd zijn. Het is te hopen, dat, zonder de animositeit tegenover bondgenooten van Turkije erbij te pas brengen, de pogingen door N. Amerika gedaan, om te redden wat ten deze nog te redden is, steun en succes zullen vinden.

De „Daily Chronicle” deelt, als afkomstig van professor Dulton, de volgende in Armenië gepleegde wreedheden mede. Tweederden van de meisjesleeringen en zeszevend van de jongens, van het Euphratescollege, een Amerik. instelling te Larpost, zijn gedood, in ballingschap of naar harems gebracht. De professoren zijn gedood, in de gevangenis gemarteld, of krankzinnig gemaakt, voor zoover het hun niet gelukt is te ontkomen en zich verborgen te houden. Van de martelingen worden vermeld het uittrekken van 't haar van hoofd en baard en van de nagels. Onder de vermoorden worden de professoren Nahigan en Vorperian genoemd.

Van de Armenische bevolking zou slechts een kwart over zijn.

De gezant van de V. S. van N.-Amerika te Konstantinopel seint, dat 20000 p. st. noodig zijn om het ondersteuningswerk te beginnen. De Rockefellerstichting heeft 6000 p. st. gegeven, in alle groote steden van Amer. worden commissies gevormd en openbare vergaderingen belegd.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERAATUUR-OVERZICHT.

Mr. C. Th. van Deventer. †

In „Eigen Haard” van 4 Sept. j.l. wijdde Mr. C. Th. van Deventer een waardeerd artikel aan de nagedachtenis van Dr. A. S. van Oyen, en nu, in het Nr. van 9 Oct. van dat tijdschrift schrijft diens zoon, de heer J. C. van Oyen, een gevoelvol In Memoriam aan Mr. van Deventer.

Een fraai portret van den overledene vergezelt den tekst, waarvan we slechts deze passage overnemen: „Waar is dat de eigenschappen die iemand voorbestemmen voor de politiek niet die van Van Deventer waren en dat de toevallige loop des levens hem in de staatkundige loopbaan bracht, zeer tot heil van moederland en koloniën. Voor hem was de politiek geen doel, maar middel, en geen middel tot verkrijging van groote eer of aanzienlijke positie, doch alleen om datgene te bereiken wat hij noodig achtte en heilzaam voor de inwoners onzer koloniën tot wier kampioen, wier „ridder zonder vrees of blaam” hij zich gemaakt had. En zeker is het een der indrukwekkendste oogeblikken van de plechtigheid geweest, toen een van de om de lijkbaar geschaarde Jong-Javanen naar voren trad en een bloemenhulde nederlegde bij het stoffelijk overschot van den „grooten Van Deventer” aan wien daarmee de dank van heel het Javaansche volk gebracht werd.”

Ook in het Oct.-Nr. van „Neerlandia” wordt Mr. van Deventer gehuldigd. Bij zijn portret schrijft de heer H. J. Kiewiet de Jonge, voorzitter van het Algemeen Nederlandsch Verbond, voor welke vereniging de overledene zich jaren lang heeft geïnteresseerd, een artikel waarvan de aanhef luidt:

„Groote smart heerscht in kleinen kring, maar wijd daaromheen weemoedig besef van drukkend verlies. In Conrad van Deventer toch verliest het land een zijner edelste burgers en Indië een zijner meest oprechte vrienden.”

En het slot: „Van Deventer's leven is een leven geweest niet van huid gerucht, maar van stadig streven naar het hoogste op elk gebied, van groote rijkheid aan daden ook, waarvan de zegenrijke gevolgen zijn rechtvaardig loon zullen zijn.”

In Memoriam. Raden Bazoeki.

Ofschoon Mr. J. H. Abendanon in het Kol. Weekblad van 23 Sept. een warm gesteld artikel reeds wijdde aan de nagedachtenis van den voor de toekomst zoo veel belovenden Raden Bazoeki († te Wageningen 15 Sept. j.l.), kunnen wij niet nalaten het volgende mooi geschreven en diepgevoelde „In Memoriam” uit het jongste Nr. van „Ceres”, het orgaan der studenten aan de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool, een plaatsje in te ruimen.

„Toen ik bij hem kwam, dien wonderschoonen zonnigen zomernamiddag, en hem daar liggen zag met snel hijgende borst en koortsige wangen, toen voelde ik dat hij sterven ging. Ik wilde iets tot hem zeggen, maar mijn stem hokte in mijn keel. Hij keek me aan met zijn groote zwarte, zuidelijke oogen, waarin steeds lag zoo'n wereld van mystiek, zoo'n droomerige, tooverachtige glans. Eindelijk trachtte ik hem iets te zeggen; het klomk me zoo banaal in de ooren. Hij glimlachte flauwtjes, want hij kon me niet meer verstaan. En in zijn oogen las ik een hevig verlangen naar zijn zonnig, zuidelijk geboorteland; hij had alleen kunnen getuigen onder de palmen en waringins van zijn heerlijk, altijd groene vaderland.

Hij wist niet dat hij sterven ging, want eens vroeg hem zijn Hollandsche moeder, die altijd bij hem was en hem verzorgde en liefhad als haar eigen kind: „Zeg, Bas, toe vertel me nu eens wat je hebben wilt?” Hij lachte, wierp zijn hoofd met een ruk om en zeide met stralende oogen: „Mooie boeken voor het volgend studiejaar”. Wij die om hem stonden wisten dat hij nooit meer studeeren zou en dat vervulde ons met een nameloos wee.

Het sterven leek me zoo verschrikkelijk voor hem, ver van zijn land, van zijn ouders, van zijn vrienden. Vaak klaagde mij de zuster haar nood, dat ze hem niet begreep, niet voor hem zijn kon wat ze wilde.

Hij leed zwijgend en fier, zooals de mannen van zijn ras. Geen klacht kwam over zijn lippen, maar zooals hij daar lag, met zijn gitzwarte haren, lolkijk gespreid over het witte kussen, sprak uit zijn oogen zoo'n hevig lijden, zoo'n onuitsprekelijk verlangen. Wij spraken nooit tegen elkaar; hij kon het niet verstaan. Maar aldoor waren zijn groote

donkere oogen op mij gevestigd en soms was het alsof hij iets zeggen wilde, maar het niet kon.

Toen ik weer wegging uit Ede, en hem dus niet meer kon opzoeken in Wageningen, toen wist ik, dat ik weldra zijn doodsbericht zou ontvangen.

Er zijn dingen in ons leven, die een onvergetelijken indruk op ons maken. Zoo zullen we nooit vergeten onzen zuidelijken broeder, die bij ons kwam om te arbeiden en te werken, en wiens levensdoel was, zijn hier verworven kennis deelachtig te maken aan zijn landgenooten, die hij zoo lief had.

Rust zacht, Bazoeki. Wel zul je niet hooren in je laatste rustplaats de melancholieke tonen van de gamelan, of het ruischen der groote waaierpalm, maar ook hier zul je rusten, zacht en goed en velen zullen er zijn, die aan je denken, als aan een vriend, die is heengegaan voor een verre, verre reis.”

Is de Sultan van Turkije Paus der Mahommedanen?

Een eigenaardige kwestie is in den laatsten tijd druk besproken. Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje, die in 1911 zijn lezingen hield, uitgegeven onder den titel „Nederland en de Islam”, betoogt op blz. 67 vgg. dat de Sultan van Turkije niet gelijk staat met den Paus. De Paus is geestelijk hoofd van alle (Roomsche) christenen, ook van hen die niet onder zijn wereldlijke macht staan en velen meenen, dat op dezelfde wijze de Sultan geestelijk hoofd is van alle Mahommedanen en dat wij hem dit gezag veilig kunnen laten, omdat het zich zeer goed verdraagt met het wereldlijk gezag onzer Koningin over Nederlandsch Oost-Indië.

Prof. Snouck Hurgronje ontkent dit. Volgens hem acht de Sultan van Turkije zich de wettige beheerscher der geheele wereld en alle andere vorsten acht hij of vasallen, of vijanden.

Anderen zijn het met deze opvatting niet eens, blijkens een artikel van Dr. H. Dijkstra (in het October nr. van de Macedoniër), die dit vraagstuk opnieuw naar voren brengt, naar aanleiding van besprekingen in „Java-Bode”, „Locomotief” en „Banier”.

's Lands Plantentuin te Buitenzorg.

No. 5 der IIe serie van „Onze Koloniën onder redactie van R. A. van Sandick”, uitgave der Hollandia-Drukkerij te Baarn, behelst een monografië van Prof. Dr. F. A. F. C. Went over 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.

Schrijver geeft eerst een kort overzicht van het ontstaan en lotgevallen dezer wereldvermaarde inrichting, om dan in bijzonderheden te treden over het doel, de werkzaamheden enz. Als men aan deze grootsche instelling uitsluitend het denkbeeld verbond van een gewonen botanischen tuin zooals men dien in Europa kent, zal men na de lezing van Prof. Went's geschrift, tot geheel andere gedachten zijn gekomen.

Pokkegebruiken op Java en elders.

Afl. 1 en 2 van deel 71 der „Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië” bestaat uit één verhandeling en wel van Mr. F. D. E. van Ossenbruggen, over „het primitieve denken, zooals dit zich uit voornamelijk in pokkegebruiken op Java en elders”.

De schrijver, op ethnologisch-vergelijkend gebied geen vreemdeling, heeft van zijn onderwerp een uitgebreide studie gemaakt, aansluitend bij een reeds vroeger gepubliceerd opstel over eigenaardige gebruiken bij de pokkepidemieën in den Indischen Archipel. Hij is aanhanger van de betrekkelijk nieuwe leer, welke men noemt „prae-animisme”; zijne beschouwing bedoelt dan ook deze zoo mogelijk meer ingang te doen vinden.

Een register der geraadpleegde bronnen (niet minder dan 164 schrijvers vermeldt Mr. v. O.) en een uitvoerig register, besluiten het werk.

Koloniaal Tijdschrift.

De rijke inhoud der October-afl. noopt tot het bloote afschrijven van de titels der behandelde onderwerpen.

Deelneming aan bestuur en wetgeving door de bevolking in koloniën, door D. G. Stibbe (slot). — Ethische koers en bestuursambtenaar, door Mr. B. van der Jagt (slot). — Onderwijs voor dochters van vorsten en aanzienlijken in Britsch-Indië, door J. H. Abendanon. — Vallen de panghoeloe's soekoe en andere adathoofden in het Gouvernement Sumatra's Westkust onder artikel 392 van het Inlandsch Strafwetboek? door H. W. Stap. — Gorontalo, door G. F. E. Gonggrijp. — Het B. B. en de bevordering der hygiëne, door H. D. — Kroniek, door Tertius (Mr. C. Th. van Deventer). — De troonrede en de Indische begroting. — Het gele gevaar. enz.). — Vreemde Koloniën. — Uit buitenlandse tijdschriften en werken. — Persoverzichten, door A. H. J. G. Walbeek en Ch. P. J. Blok. — Boekbespreking. — Bibliographie, door H.

Lijkverbranding bij Dajaks.

Hoewel over het algemeen de Dajaks worden begraven, wordt er nog een stam gevonden, die zijn overledenen verbrandt. Over zoo'n lijkverbranding nu schrijft Pr. Amandus in de Java-Post van 27 Aug. als ooggetuige, het navolgende:

Een Dajaksche vrouw, nog niet zoo heel oud, werd ziek. Hoe ook de Dajaksche geestenbezweerders alles aanwendden, om de ziel in 't lichaam te houden, 't hielp niet; de ziel ging er uit, de vrouw stierf.

Wijl nu het heete klimaat hier eischt, dat de lijken zoo spoedig mogelijk begraven worden, werd er ook bij haar niet lang gewacht. Het lijk werd in doeken gewikkeld, enkele bamboestokken er om gebonden, in den vorm van een prisma; daarom nog een stuk boomschors met een rotan vastgesnoerd en klaar was het. Nadat men thuis in den kampong nog wat bijgeloovigheden verricht had, werd het lijk aldus in een bootje geplaatst, en zoo voer men de rivier af, ongeveer met 20 man, voorzien van parang en bijl. De vrouwen gaan nooit mee.

Ter plaatse gekomen was het eerste werk houtkappen. Flink knuppels van een paar vadem lengte. Van rouw was er niet veel te bespeuren; lawaai was er genoeg.

Toen er voldoende hout aanwezig was, werd er een beetje van gekloofd, en zoo werd verder alles netjes opgestapeld, ter hoogte van 1½ M. bij 1 M. breedte. Van onder werden er drooge spaanders tusschen gestoken, opdat alles gemakkelijker vuur zou vatten. Dan werd het lijk, nu slechts in een stuk doek gewikkeld, door den man, zelf er op gelegd; het gelaat was zichtbaar, de haren hingen los, de armen lagen langs het lichaam.

Daarnaast en er bovenop, zoódat het lijk niet gedrukt werd, legde men weer hout ter hoogte van een halven M.

Nu begon de eigenlijke verbranding, en daar het hout niet al te droog was, werd er geen petroleum aan gespaard. Met takken en hoeden werd verder het vuur aangewakkerd. Alles hielp mee, en menigeen scheen zijn lachspieren maar moeilijk te kunnen bedwingen. Alleen de man was ernstig en deed zijn uiterste best, om het vuur flink te laten branden, opdat er toch maar niets zou overblijven. Geen tranen

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten

Visch, Vleeschwaren

Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES
WELBEKEND - BU ALLEN DIE MET VERLOF IN NEDERLAND VERTOEFEN
DEGELUK ONDERWIJS IN
DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCH, SPAANSCH, ITALIAANSCH
LET OP HET JUISTE ADRES DER ORIGINEELE BERLITZSCHOOL
OVER DE WAALSCHERKERK
58° NOORDEINDE NIET BOVEN KRUL TEL: 2234

S GORTSTRAAT S

Finale Uitverkoop

van alle voorradige LINGERIES en
WITTE GOEDEREN,

wegens Opheffing der Zaak

S GORTSTRAAT S

Verlofgangers!

Koopt geen Spreekmachine alvorens het beroemde merk

His Master's Voice

te hebben gehoord! Het is de eenige spreekmachine, die aan alle eischen van een volmaakt MUZIEK-INSTRUMENT voldoet. ZUIVERE, NATUURGETROUWE WEDERGAVE zonder dien onaangename neusklink, die het verouderde systeem van machines met safiernaald eigen is.

Onze Indische agenten hebben steeds groote voorraad machines en platen.

De prijzen der platen zijn in Indië dezelfde als in Holland en verkrijgbaar bij:

N.V. GRAMOPHONE MIJ. „HASSELBACH”
3 Citadelpweg, WELTEVREDEN.
GRAMOPHONE AGENCY.
38 Gembongan, SOERABAJA.
HUTTENBACH & Co., MEDAN, (Deli).
Oostk. v. SUMATRA & ATJEH.

THE AMERICAN IMPORT COMPANY
— 22a Amsterd. Veerkade, De Haag. —

J. v. MOORSEL

Schoolstraat 27 - Den Haag - Tel. 2014

EERSTE HUIS

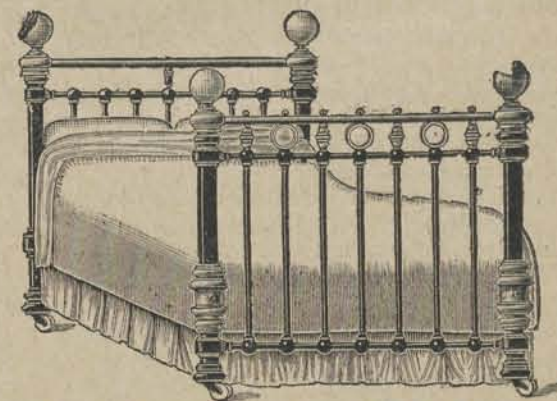
in: Stoffen, Mouselines en Witte
Goederen. :: Stalen op aanvraag.

Th. A. A. SIMONIS,

GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.

TELEFOON 2535.

DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.

Groote keuze vanaf het beste tot het
eenvoudigste.

Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

werd er gestort, maar toch de man leed eronder; daarvoor ken ik hem te goed.

Zoo was, na een uurtje, alles al ver weggebrand, en leek alles een groote vuurklomp. Van de verzenging van het lijk kon men niets zien. Toen kwam er een flinke regenbui opzetten, die allen huiswaarts deed keeren, om daags daarna de resten nog verder te verbranden.

De Indische Gids.

De October-afl. bevat de volgende artikelen: Aanteekeningen naar aanleiding van het Billiton-contract en de Djambi-concessie's, door Wellenstein (vervolg). — De voorbereidende opleiding voor de medische studie in Indië, door A. E. Sitsen. — Het caoutchoucbedrijf bij het boschwezen in Ned.-Indië, door Dr. A. H. Berkhout. — Beschouwingen omtrent den zelfmoord bij de Inlanders van den Indischen Archipel door Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan. — Een bureaucratisch idylle? door A. J. Lievegoed. — De robijn van Radjasthan, door R. E. Forrest.

Verder de gewone maandelijksche rubrieken: Varia. — Koloniale literatuur. — Enz.

De Indische Mercur.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 40: De fabricatie van „jaggery” (ingedampt rietsap) in Zuid-Indië, door Dr. H. C. P. Prinsen Geerlig. — Bodemluchtverversing, door Dr. D. J. Hissink. — Ziekten en plagen der cultuurgewassen in Ned.-Indië in 1914, besproken door Dr. J. Westerdijk. — Handels- en scheepvaartbeweging van de Gefedereerde Maleische Staten gedurende het jaar 1914. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Enz.

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zending-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingbode, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscourant, enz.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercur; Weekblad voor Indië; De Banier; De Ind. Gids; De vrouw in de XXe eeuw; Neerlandia; Bandera Wolanda; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Handelsberichten van het Min. van Landbouw; Korte ber. voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw Syndicaat; Archief v. d. Suiker-Industrie in Ned. Indië; Korte verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Brochures, enz. benevens een Bibliotheek.

Naamlijst van nieuw toegetreden leden.

Naam	Contributie
W. J. Cator, 's-Gravenland	f 2.50
C. W. Weijs, Hoogleraar T. H. S., Den Haag	„ 2.50
L. Hesterman, Den Haag	„ 10.—
P. P. Marton, Onderwijzer N.-I., Nieuwer-Amstel	„ 2.50
C. A. Backer, Ambt. Lands Plantentuin N.-I., Apeldoorn	„ 5.—
C. F. A. Beretta, Cand. Gezagh. N.-I., Den Haag	„ 2.50
W. Coenders, Ambt. B. B., Den Haag	„ 2.50
L. H. C. Coster van Vrijenhooven, Dir. Landb. Mij. „Oost-Java”, Den Haag	„ 10.—
H. J. van Hasselt, Dir. Gouv. Caoutchoucbedrijf N.-I., Den Haag	„ 2.50
P. A. Moorrees, Insp. v. d. Arbeid N.-I., Den Haag	„ 2.50
G. F. E. W. Lowenstein, Asp. Verificateur N.-I., Rotterdam	„ 2.50
M. van Broeckhuijzen, Onderwijzer N.-I., Den Haag	„ 5.—
Dr. R. G. Pijl, Den Haag	„ 5.—
H. R. A. van Raedt Dortland, Res. sergt. Veldleger	„ 2.50
R. G. W. Farret Jentink, 2e Luit. Inf. N.-I. L., Doesburg	„ 2.50
J. Delver, Opzichter B.O.W. in N.-I., Weltevreden	„ 2.50
Mr. J. P. F. Filz, oud Vice-Pres. H. Ger. N.-I., Den Haag	„ 2.50
E. Frinking, Cand. Gezagh. N.I., Weltevreden	„ 2.50

C. Hüge, Onderwijzer 1e kl. N.-I., Haarlem	2.50
J. H. J. Laats, Onderwijzer N.-I., Weltevreden	„ 2.50
Dr. J. W. Lem, Direct. H. B. S., Zutphen	„ 2.50
Maatschappij tot exploitatie v/d. suikeronder- ning „Djati”, Den Haag	„ 10.—
Mas Asmaoen, Offic. v. Gez. 2e kl. N.-I. L., Davoz- Platz	„ 2.50
G. Stort, Adm.-Gouv. Pandh. N.-I., Den Haag	„ 2.50
C. J. Bollee, Dir. Madoera Stoomtram Mij., Den Haag	„ 3.—
J. C. Brinks, Gewest. Secretaris N.-I., Den Haag	„ 2.50
Cultuur Mij. „Pondok Gedeh”, Den Haag	„ 2.50
H. J. Halewijn, Dir. Cultuur Mij. „Tjitimboer”, Den Haag	„ 10.—
C. C. Heuvelink, Den Haag	„ 2.50
F. J. Junius, Controleur B. B., Den Haag	„ 2.50
Dr. M. Kievit, Leiden	„ 2.50
Mr. G. G. van Kleeff, Subst. Off. v. Just. N.-I., Beverwijk	„ 2.50
F. A. Kloppert, Opzichter B. O. W., Dordrecht	„ 2.50
J. Haringhuizen, Hoofding. B. O. W., Utrecht	„ 2.50
F. Kriebel, Commies 1e kl. P. en T., Den Haag	„ 2.50
G. Mesdag, Dir. Filiaal Ned. Bank, Groningen	„ 2.50
C. Schermers, Architect B. O. W., Haarlem	„ 3.—
H. van Schooneveldt, Leeraar Kon. Wilh. School N.-I., Rotterdam	„ 2.50
J. M. I. Suijs, Leeraar H. B. S., Rijswijk (Z.-H.)	„ 2.50
J. van der Waerden, Hoofding. S.S. in N.-I., Eindhoven	„ 5.—
F. J. Spaans, Amsterdam	„ 10.—
E. du Bois, Den Haag	„ 5.—
Mevr. de wed. E. Heijning, geb. de Lange, Den Haag	„ 2.50
F. Ludwig, Notaris, Amsterdam	„ 2.50
W. J. A. Heijs, Bergen op Zoom	„ 2.50
H. Warners, Kantoorchef P. en T., Amsterdam	„ 2.50
A. van den Bergh, Den Haag	„ 5.—
G. J. Gerbrands, Onderwijzer N.-I., Hilversum	„ 2.50
Mevr. A. R. van Haren Noman, Den Haag	„ 2.50
Mevr. de Wed. A. E. Hechtermans van Buuren, Den Haag	„ 2.50

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 17, Den Haag, Tel. 4519.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

In de leeszaal, Heulstraat 17, den Haag, liggen o.a. ter lezing:

1. Gids voor de Eerste bijzondere tentoonstelling van Oud-Javaansch en hedendaagsch Balisch Hindoeïsme (Stedelijk Museum Amsterdam, September—October 1915).
2. Mededeelingen van het Encyclopaedisch Bureau, Afl. IX. De handelsbeweging der Buitenbezittingen in 1914, Deel II.

VERGADERING van het Hoofdbestuur op Zaterdag 30 October 1915 om 2 uur n.m., Laan van Meerdervoort 187, 's-Gravenhage.

Agenda:

1. Notulen (afgedrukt in het K. W. van 22 Juli 1915, No. 30; ten einde voorlezing te vermijden, wordt den leden verzocht de notulen vooraf te willen doorlezen).
2. Instelling West-Indische Commissie.
3. Vacature H. B. Amsterdam. (Zie K. W. 1915 No. 32).
4. „Oranje Kruis”. (Zie K. W. 1915 No. 32).
5. „Het Koloniaal Weekblad”. (Zie K. W. 1915 No. 32).
6. Bespreking voorstel Brondgeest. (Zie K. W. 1915 No. 32 en 33).
7. Samenwerking met verschillende vereenigingen bij het houden van lezingen.
8. Uitnodiging sprekers voor de lezingen.
9. Rondvraag.

De Secretaris,

E. F. GROOSS.

VAN SEVENTER & PALUDANUS
KLEERMAKERIJ
Heerengracht 38 - Telefoon 4214
Draagt onze reclame
COLBERT-COSTUUM
naar maat van f 35.—
Diverse dessins prima Engelsche Stoffen - Solide bewerking.

WISBRUN & LIFFMANN.
Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.
DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
BALARTIKELEN.

G. J. EENINK.
In- en Verkoop van Antieke Meubelen.
Specialiteit in het vervaardigen van
IMITATIE-Antieke Meubelen.
Fabriek: **DEN HAAG** Magazijn:
Bonistraat 2, DEN HAAG 5 Heerenstraat 5.
bij de Melakkastraat. MEUBELMAKERIJ.

MAGAZIJN VAN
Heerenhoeden en Pelterijen,
EDUARD PELGER,
Prinsestraat 35 - Den Haag,
Telefoon No. 3902.

INSTITUUT VOOR MEISJES
EXTERNAAT - BEPERKT INTERNAAT.
Kronenburgersingel 2 en 4, Nijmegen (Holland)
School- en Pensionsgeld internaat f 800.—
Met inbegrip der vacaties . . . f 1000.—
De Directrice: A. J. NELCK

C. HOYNG,
Spuistraat 20-22 Den Haag.
AMSTERDAM - UTRECHT.
Onze Geïllustreerde Catalogus is een
uitstekende handleiding om zich op
huishoudelijk gebied in te richten.
TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS
VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.
Prijscourant gratis.

Mantel en Costumemagazijnen
Maison H. SIMONS
Heulstraat 13 ..... Telefoon 2005
Noordeinde 17a .... Telefoon 6537
.... Mantels, Mantelcostumes, Taillecostumes ....
Avondtoiletten, Blouses, Costumerokken, Peignoirs
Steeds ruime sortering, prima coupe en kwaliteiten.

Adverteeren doet verkoopen.

Dr. ALIMONDA'S

ELECTRISEERTOSTELLEN, veel verbeterd, geen losse contacten, geen oxydatie, bijna geen onderhoud.

Garantie — Inruilen.

GEMAKKELIJKE BETALINGS-CONDITIËN.

Ook te huur.

P. J. HUIJGENS DEKKER, Weimarstr. 94.
(Oogen diagnose) Ged. Natuurarts.**GEHR. ALES,**

Prins Hendrikstr. 86, Tel. 5169, Den Haag

SPECIALITEIT IN WITTE GOEDEREN.
COMPLETE UITZETTEN.Telef. H
7857**J. B. HEIJDEMAN,**Telef. H
7857

CONFISEUR. Valeriusstraat 3. PATISSIER.

Speciaal adres

Zoute Krakelingen.**Vereeniging OOST en WEST.**
Afdeling 'S-GRAVENHAGE.Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.

Teeken- en Schilderlessen.

Lessen in moderne talen.

Fransche-, Duitse- en Italiaansche Conversatielessen.

Opleiding admittie examen H. B. S. en Gymnasium.

Handwerklessen.

Paedagogische adviezen

Schrijf-, Kopiër- en Vertaalwerk.

Lessen in Machineschrijven en Stenografie.

Ademgymnastiek en hygiënisch spreken.

Lessen aan spraakgebrekkigen.

Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.

Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.

Kinderjuffrouw in Indië.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer **J. A. SOETENS, Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeustr. 100, 's-Gravenhage,	{	Javaansch, Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden	{	Javaansch, Maleisch, Madoereesch.
C. LEKKERKERKER, Insp. Inl. Onderw. Witte Singel 92.	{	Maleisch, Javaansch, Madoereesch, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Adriaanstraat 47 ^{bis} , Utrecht,	{	Maleisch. Soendaneesch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.

door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10. 50 ex. f 2.80.

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.

door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent. 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma **MARTINUS NIJHOFF**, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:

De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;II. **De Kolonie Curaçao**, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao. Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

- No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
- No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
- No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankkosten.
- No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.
- No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
- No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.
- No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.
- No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
- No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

**Vleugels, Piano's
Kunstspel-Piano's, Orgels**Verhuur PIANO's van f 5.- p. mnd of f 50.- p. j. af.
VLEUGELS „ 18.- „ „ „ 180.- „ „

REPARATIE - STEMMEN - RUIL.

Afdeling Gebruikte Instrumenten.

Speciale Inrichting
voor het gereedmaken voor de TROPEN.**GOOSEN & SWAGERMAN**
DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149**M. VISSER,**

voorh. A. J. RODBARD.

Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.

Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken

REPARATIE-INRICHTING.

TELEFOON H 7057

C. P. A. NICOLAÏ

Specialiteit in HEEREN-MODEARTIKELEN

Ruime keuze. - Nieuwste Modellen.

Dunklerstraat 33 hoek
Valeriusstraat.**P. KOLE, Drogist.**

Valeriusstraat 40

Telef. 5301.
DEN HAAG.

Fred. Hendriklaan 215

Telef. 1776 Z.
SCHEVENINGEN.BORSTELWERK, SPONZEN, ZEEMLEDER
TOILET-ARTIKELEN, EAU DE COLOGNE
ARTIKELEN VOOR ZIEKENVERPLEGING
SPECIALITEITS-GENEESMIDDELEN.
Aan beide zaken Personenweegstoel.HEEREN- EN DAMESKLEEDERMAKERIJ EN
REPARATIE-INRICHTING**„DE NIJVERHEID”**

Eigen groote Chemische Wasscherij.

Huidenstraat 32 - Amsterdam - Tel. 6130

Billijkste, speciale Inrichting voor het
Chemisch reinigen, repareeren *Model-
persen*, keeren en veranderen van alle
Heeren- en Dameskleeding en alle
voorkomende goederen.....Vraagt onze prijsopgaaf, vastgesteld maande-
lijks tarief voor onderhoud Uwer Kleeding en
Garderobe, Reparatien, Chemisch reinigen en
Modelpersen .....

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof-Groenmarkt.

AMSTERDAM, Kalverstraat-Rokin.

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

FRANS SLUIJTERS, SPUI 29,
b.d. Spuistraat.
Den Haag, Tel. No. 38.

Complete Ameublementen

Vraagt prijs van

Geheele Woninginrichtingen

Firma J. SCHEENHOUWER & Zn

Gevestigd 1844.

Complete Meubilering.

Prinsegracht 26 - 's-Gravenhage - Telefoon 5164.

ORTHOPAEDISCHE INRICHTING

voor het vervaardigen van STEUNZOOLEN,
VERHOOGINGSZOOLEN en

Platvoetzoolen

op verschillende manieren voor ontworpen, verzakte of
abnormale voeten. Ondergeteekende wordt aanbevolen
door H.H. Doctoren. - 1ste klas maatwerk.

Den Haag. - GRIJSELS - Weimarstraat 251.

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. KRUL.

Grand Salon de Rafraîchissements NOORDEINDE 44,

Steeds verkrijgbaar onze van ouds bekende

Indische SPEKKOEK à f 1.20.

Uit hygiënisch, maar ook uit financieel oogpunt
beschouwd, wordt in de .....

natte en koude jaargetijden

aanbevolen het dragen van .....

BONS' BOX SCOEISEL en
BONS' WINTERSCHOEISEL

PIET HEINSTRAT 129 TEL. 6255

RECLAME waarschuwt U te probeeren
de Handwerk-Sigaretten der
HIGH KICKER Co. (H. K. Co). Uw smaak en reuk
zullen U overtuigen, dat deze Sigaretten beter zijn, dan
buitenlandsche fabrikaten.Geen moeite of opoffering voor U, om 't Neder-
landsch Fabrikaat te gebruiken.

Bouquet Elegant . . . . . per 100 f 3.—

Czaïsky Rus . . . . . „ 100 - 1.25

Teddy . . . . . „ 100 - 1.50

Franco verzending onder rembours door

Plein 11^a - J. J. VERBRUGGE - Den Haag

P. G. JANSSEN'S

Luxe Verhuur Auto's.

Eenig adres:

KONINGINNEGRACHT 1d,

over Hoofdingang Dierentuin.

Men lette op Telefoon No.

H 851, H 852

en H 872.

Auto's voor Trouwgelegenheid

en

Maand-Auto's.

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

Ontvangen een zeer mooie en uitgebreide collectie

Viyella

EFFEN — STREPEN — RUITEN.

Beslist krimprij.

De Ideale stof voor Blouses, Kinderjurken, enz.

f 1.50 per Meter.

Brengt een bezoek aan BOEATAN
Magazijnen van INDISCHE KUNSTNIJVERHEID**VESTIGT U IN ARNHEM OF OMSTREKEN**

VELP — STEEC ELLECOM — DIEREN — OOSTERBEEK — HEELSUM — RENKUM.

Inlichtingen gratis Bureau V. V. V. Stationsplein 15, ARNHEM en bij de Secretarissen der verschillende V. V.'s.

P. B. VAN MOORSEL & CO Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den HaagGoedkoopst adres voor het geheel
of ged. installeren van woningen.**RIPPEN**

Pianohandel

PIET HEINSTRAT 42
ELANDSTRAAT 17.

Tel. 4683.

Verhuren Stemmen

L. HEUVELMANS

EXPERT JUWELIER TAXATEUR

Passage 14.

GEËTALEERD: nieuwste modellen Heeren
Zegelringen in 18 kar. Goud en Platina. Nieu-
we modell. Zilv. Beurzen en Geldbeursjes.
ZILVEREN THEESERVIEZEN.